PETRI GUSSANVILLÆI PRÆFATIO

651 Joannes Diaconus trecentis ferepost sanctum Gregorium annis scribens, lib. ɪɪ
huncquem edimus Antiphonarium sancto Gregorio tribuit, cujus Codicem, an autograpl
Romæ in Lateranensi patriarchio reperiri testatur. Sit penes eum ejusque sequaces fi
clamare, quamvis ista assertio nonnullis posse videatur nubeculis obscurari. Aliud p
cere ; aliud ordinare, distinguere, recensere, quibusdam de novo additis. Plerique A
multa hinc inde mendicata non cessant obtrudere, nihil pensi habentes vocem ambigu
varios separare, qui sub istius vocis cortice latentes inepte confunduntur. Itaque pauc
de usu vocis, annotabo. Vox est origine Græca ἀντίφωνος, contrasonans, ἀντιφωνέω, c
poeta, ode 1 :

Κἀγὼ μὲν ᾖδον ἄθλους
Ἡρακλέους· λύρη δὲ
Ἔρωτας ἀντεφώνει.

Id est :

Ego lâbores canebam Herculis ; lyra autem contrasonabat amores.

Apud ecclesiasticos Auctores Græcos ac Latinos non idem semper fuit istius vocis
φωνεῖν erat Psalmos aut prophetias aut Hymnos alternis vicibus canere, et quasi chor
Sic apud Isai., cap. vi : *Clamabant* angeli *alter ad alterum*. Sic Psal. ʟxvɪɪ, 18, pro
millia lætantium שִׁנְאָן *schinan*, Rabbi Salomon et Eugubinus interpretantur *alternantium*
quæ significat *iterare, duplicare*, quasi angeli alternis Deum cantibus laudent. Sic nostr
dicos et Hymnos quoscunque nostris insertos Breviariis, Prosas Missalibus, etiamnum
lone, apud Eusebium, Hist. lib. ɪɪ, cap. 17 ; Nicephorum, lib. ɪɪ, cap. 15, uni ex omni
tique, alii circa finem accinebant. Sed præstat legere ipsum Philonem, lib. de Vita co
tripartita, lib. x, cap. 9, Nicephoro lib. xɪɪɪ, cap 8, hunc alternandi morem ab a
Ignatius. Theodoretum, Hist. lib. ɪɪ cap. 24, non satis expenderunt qui de Antiph
non exscribo, scilicet conciliandæ forent historiæ, ut quidpiam certi asseratur. Equid
non verba fuisse quæ canebantur, sed modum ipsum canendi sive Psalmos, sive pro
sive Responsoria, aut quid simile. Apud Sozomenum, lib. vɪɪɪ cap. 8 : κατὰ τῶν ἀν
Antiphonorum ad instar psallebant. De Arianis loquitur, quorum fraudes sanctus Joann
denti imitatione dissipavit. Haimo, ad Psalm. vɪɪ, notat ex diversis quandoque Psalmis
nas conjugi. Joannes Cassianus, de Antiphonis apud monachos agens lib. ɪɪ Instit., ve
agnoscit et quasi damnat ; c. 2, recipit ; c. 8, de Matutinis res erat. Concil. Turonens
de Antiphonis quædam sancit subobscuriora nobis. Et c. 23, de Ambrosianis Hymnis.
Retract. lib ɪɪ, cap. 11, liquet tunc morem Carthagine cœptum dicendi ad altare Hym
bro. sive ante Oblationem, sive cum Oblata populo distribuerentur. Epist. etiam 119, a
de Hymnis et Psalmis canendis agitur. Legimus etiam, Retract. cap. 19, Psalmum et
viro facta adversus Donatistas. Quid autem intersit inter Psalmos, Hypopsalmata, H
Tractus, Offertorium, Graduale, Introitus, Ephymnia, Typica, Troparia, necnon Anti
quam hucusque aperte dixerit ; at multi confuderunt perperam. In Sabæ typico obser
ter Antiphona ac Typica. Idem **652** fere exhibet sancti Joannis Chrysostomi liturgia,
ψάλλει τὸ πρῶτον ἀντίφωνον, ἢ τὰ τυπικὰ, εἰ ἔστι κυριακὴ, etc. Occurrunt in Missa Mosar
præsanctificatorum 1, 2, 3, Antiphonum sancti Germani Const. patr. In rerum eccl. Th
Antiphoni : et paulo ante ait Antiphona esse prophetarum prædictiones, etc. Scilicet d
mum ex sacris Scripturis. Ita Laodic., c. ult. ; Bracar. ɪ, c. 30. At concil. Tolet. ɪv Pa
vere statuunt de Hymnis ; et multa tum in isto canone, tum in 12, 13, 14, 15, reperi
agimus pertinentia, si modo veterem morem non ex nostro metiamur ; nam Antiphone
nis canuntur ut antiquitus. Faciunt plerique sanctum Ambrosium primum inter Latin
torem ; non repugno, explicent modo prius quid per *Antiphona* intelligant, an Hymno
mina, de quibus testatur epist. 32. Equidem laudes de quibus Tolet. ɪv, c. 11, et Hym
doretus, in Publio, c. 5 Hist. sanctorum Patrum, Psalmos et Hymnos de quibus Tertu
lib. ɪɪ, cap. 6 et 9, Psalmodiam de qua sanctus Basilius, epist. 63, ad Neocæsar., inter
alternus erat cantus. Idipsum dicerem de loco sancti Gaudentii tract. 4, de lect. E
sanctus Paulus, ad Ephes. v et Coloss. ɪɪɪ habet de Hymnis et canticis spiritualibus. I
tionibus, Capitellis, etc., legendus can. 30 concil. Agath., ann. 506, sancto Gregorio
Antiphonarium non erat tunc temporis recens inventum ; quinimo jam tum abutebant
migenium institutum non semper habita cantus alterni ratione, de qua Augustin
Psal. ʟxxxvɪɪ, necnon historice sanctus Gregorius Nazianzen., de Nazaræis loquens in
Virtute, paulo ante finem :

Ὁρᾷς ἀγρύπνους πρὸς Θεὸν ψαλμῳδίας
Ἀνδρῶν, γυναικῶν, φύσεως λελησμένων,
Οἵων θ' ὅσων τε καὶ ὅσον θεουμένων,
Σύμφωνον ἀντίφωνον ἀγγέλων στάσιν·
Διστὴν ἄνω τε καὶ κάτω τεταγμένην
Θείας ὑμνῳδὸν ἀξίας καὶ φύσεως.

Noctune cernis ut canat laudes Deo,
Naturæ uterque sexus oblitus suæ ?
Quot, quamque sancti ? cernis angelicum chorum,
Qui nunc simul vicibus alternis canit,
Partim deorsum positus, et partim supra,
Sine fine summi concinens laudes Patris ?

Quem locum fortassis non viderat Cassianus, de quo velim admonitos ejus qui auctori
volunt serius in monasteriis fuisse receptum.